

Position Paper

Van marktwerking naar samenwerking

Aanbevelingen voor toekomstbestendig werken in zorg en welzijn

RegioPlus pleit voor een nieuwe kijk op werk in de sector zorg en welzijn. De zorgsector staat voor grote uitdagingen, en transitie is noodzakelijk als we zorg en welzijn willen kunnen blijven leveren aan eenieder die dat nodig heeft. Andere keuzes zijn essentieel. Hiervoor is een brede maatschappelijke aanpak nodig en moeten politieke keuzes worden gemaakt.

Nieuwe politieke koers noodzakelijk

Verkiezingen voor de Tweede Kamer en vervolgens de formatie van een nieuw kabinet staan voor de deur na de plotselinge val van het kabinet Rutte-IV. Dit is het moment voor een andere politieke koers voor de komende jaren.

Het nieuwe kabinet zal worden geconfronteerd met allerlei crises, waaronder de vergeten crisis in zorg en welzijn. De houdbaarheid van het huidige zorgstelsel staat zwaar onder druk, zoals tevens vastgesteld in het recente rapport *Met de stroom mee* van de Raad voor Volksgezondheid en Samenleving. Wat het betekent als de zorgvraag explodeert, er niet genoeg professionals beschikbaar zijn en moeilijke keuzes worden vermeden, hebben we ervaren tijdens de coronacrisis. Dan komt het land tot stilstand.

Ook nu staat het kunnen leveren van passende zorg en welzijn aan mensen die niet zonder kunnen op losse schroeven; Nederland vergrijsst en de complexiteit van zorg neemt toe, en om tegemoet te komen aan de groeiende zorgvraag groeit de behoefte aan zorgmedewerkers. Dit leidt tot persoonlijke drama's voor wie geen beroep kan doen op de zorg, en is maatschappelijk gezien een onaanvaardbare situatie.

RegioPlus, de landelijke vereniging van regionale werkgeversorganisaties in zorg en welzijn, vertegenwoordigd bijna 1.500 zorg- en welzijnsorganisatie waar circa één miljoen mensen werken. RegioPlus roept op om het werk in een van de grootste sectoren van Nederland anders te organiseren. RegioPlus ziet de arbeidsmarkt in zorg en welzijn niet als markt van vraag en aanbod, maar als een maatschappelijke opgave die alleen kan worden opgelost door werkgevers, professionals en burgers samen.

De transitie van de sector vraagt om een langetermijnperspectief met dito beleid. Met onze 'pluspunten' *nuldelijnszorg*, zoals het geheel aan georganiseerde informele zorg ook wel wordt genoemd en *regionaal werkgeverschap* willen wij vernieuwende oplossingsrichtingen toevoegen om het werken in en aan zorg en welzijn weer waarde(n)vol en toekomstbestendig te maken.

Context

Nederland behoort nu tot de best presterende landen qua gezondheidszorg. Essentieel voor die kwaliteit zijn de bijna 1,5 miljoen professionals die werken in de grootste arbeidsmarktsector. Dat zorgprofessionals die hoge kwaliteit kunnen blijven leveren, is niet vanzelfsprekend.

We hebben te maken met een groeiende kloof tussen de vraag naar zorg en het aanbod van zorgprofessionals in alle branches van de sector. Dit vraagt om nieuwe oplossingen voor het werk, waarbij de professional wordt ontlast, de burger versterkt en de sector vernieuwd.

RegioPlus doet een oproep aan politiek Den Haag om de arbeidsmarkt in zorg en welzijn niet langer als een markt te zien maar als een ecosysteem waarin maatschappelijk waarde(n)vol werk wordt verricht door gedreven professionals. Zij verdienen betere banen met meer loopbaanmogelijkheden, minder bureaucratie, meer autonomie, meer zeggenschap en de toepassing van sociale en technologische innovaties die het werk leuker en lichter maken.

Maar het vraagt ook betrokkenheid en inzet van burgers, jong en oud. Formele en informele zorg, gedreven professionals, betrokken burgers en innovatieve werkgevers, zullen veel meer schouder aan schouder moeten samenwerken. Om de juiste zorg op het juiste moment op de juiste plek te krijgen en zo te werken aan gezondheid en preventie.

Uitgewerkte perverse marktprikkels in het systeem moeten worden verwijderd en worden vervangen door maatregelen die het samenwerken van werkgevers in de regio mogelijk maken. We zullen het werken in zorg en welzijn samen opnieuw moeten uitvinden. Daar zijn werkgevers voor nodig die durven en doen, zoals VWS schrijft in [het landelijke arbeidsmarktprogramma voor de sector](#), en een wendbare, faciliterende overheid die deze transitie ondersteunt.

Extra handen

Tijdens de coronacrisis was RegioPlus nauw betrokken bij het initiatief Extra handen voor de zorg. Extra mensen zijn permanent nodig, niet alleen tijdens een pandemie. Die extra mensen zijn er, niet zozeer in de professionele beroepsgroep, maar vooral bij betrokken burgers op lokaal niveau. Meer samenwerking tussen professionals en burgers is essentieel om met elkaar zorgzame buurten te organiseren en een samenleving te worden waarin we meer naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen.

Onze +punten

Om de zorg toekomstbestendig te houden, moeten we keuzes maken en tegelijkertijd stappen zetten. RegioPlus roept op tot een maatschappelijke aanpak met focus op versterken van nuldelijnszorg, ook wel gemeenschapszorg genoemd. En tot het stimuleren van meer samenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisaties in de regio om zorgprofessionals betere banen te kunnen bieden en de continuïteit van zorg en welzijn te borgen.

Het is belangrijk dat we voor ogen houden, dat zorg leveren waarde(n)vol werk is. Het is mensenwerk, geen economisch productieproces. Daarom roepen we op om vanuit maatschappelijke waarden naar de preventie en zorgvraag van de toekomst te kijken. Onze pluspunten zijn gericht op het stimuleren van de vermaatschappelijking van zorg en welzijn.

Geef werkgevers, professionals en burgers mogelijkheden en vertrouwen om zich in te zetten om de zorg toekomstbestendig te houden. En ondersteun dit waar mogelijk vanuit de overheid, bijvoorbeeld door een opstartfonds waardoor startende lokale zorg- en welzijnscoöperaties dankzij doelgerichte subsidie met de stroom mee kunnen varen. En door regionaal werkgeverschap te bevorderen zodat betrokken zorgprofessionals weer de wind onder hun vleugels voelen bij de uitvoering van hun zorgtaken.

1 Regionaal werkgeverschap brengt werkplezier terug

Door regionaal werkgeverschap in de regio wordt het voor medewerkers mogelijk om banen binnen de sector zorg en welzijn te combineren. Concreet betekent het dat een zorgprofessional vandaag aan het werk is als wijkverpleegkundige en morgen in de gehandicaptenzorg of in een ziekenhuis werkt. En dat is een wenselijke ontwikkeling blijkt uit [het jaarlijkse uitstroomonderzoek van RegioPlus](#), want keer op keer komt hierin naar voren dat een gebrek aan loopbaanmogelijkheden en aan uitdagingen in de werkzaamheden de belangrijkste redenen zijn voor medewerkers om de sector voortijdig te verlaten.

Regionaal werkgeverschap is nog een relatief nieuw begrip, maar komt steeds meer terug bij de nieuwe kijk op werk. Het komt onder meer op een centrale plek terug in het landelijke arbeidsmarktprogramma voor

zorg en welzijn (Toekomstbestendige Arbeidsmarkt Zorg en welzijn, TAZ), dat wordt gefaciliteerd door het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). Het wordt steeds meer erkend dat meer samenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisaties in de regio essentieel is om zorgprofessionals betere banen te kunnen bieden en de continuïteit van zorg en welzijn te borgen.

Werkgevers moeten maximaal zuinig zijn op de mensen die ze in dienst hebben, niet alleen in tijden van schaarste zoals nu, maar te allen tijde. Als vereniging van de twaalf regionale werkgeversorganisaties in zorg en welzijn stelt RegioPlus dat het voor politiek Den Haag de hoogste tijd is om de marktwerking in de sector in te ruilen voor samenwerking.

Praktijkvoorbeelden van initiatieven op het thema regionaal werkgeverschap

FAIR, Flexibilisering Arbeidsinzet In de Regio

RITZ, Regionale Inzet Tijdelijke Zorg

De Werkgeverij, samenwerkingsverband van werkgevers en werknemers in het sociaal domein

WorkFlow, flexibele ondernemende werknemer

Bron: [Actie Leer Netwerk](#)

Regionaal werkgeverschap vraagt verzetten van bakens

Hoewel regionaal werkgeverschap als belangrijk instrument wordt gezien om werk aantrekkelijker te maken en de uitstroom van professionals te beperken, lopen werkgevers in de praktijk aan tegen allerlei belemmerende regels. Een kerngroep van landelijke veldpartijen, waaronder RegioPlus als trekker van deze groep, is gestart om de implementatie van regionaal werkgeverschap in de praktijk makkelijker te maken.

Wanneer werkgevers in zorg en welzijn in staat worden gesteld slim gebruik te maken van elkaars professionals, door ze bij elkaar stage te kunnen laten lopen of door ze zelfs als collectief van werkgevers één contract bij verschillende organisaties tegelijk te bieden, vergroten we de loopbaanmogelijkheden, bieden we professionals meer uitdaging en beperken we de uitstroom uit de sector. Dit betekent dat de politiek de bakens moet verzetten om samenwerking tussen zorg- en welzijnsorganisaties in de regio aan te moedigen.

Stel uitwisselen personeel vrij van btw

De huidige regelgeving voor uitwisselen van medewerkers door werkgevers is fiscaal complex. Btw-vrijstelling op uitwisseling draagt direct bij aan betere inzetbaarheid en loopbaanmogelijkheden.

Vereenvoudig de financieringsstructuur

De gescheiden financieringsstromen (Wmo, Wlz, Zvw) bemoeilijken regionale branche-overstijgende samenwerking, maak het tot één ecosysteem.

Pleit voor één cao voor zorg en welzijn

Hoewel de Tweede Kamer noch VWS een cao-partner is, is het van belang dat ook de politiek zich uitspreekt over de wenselijkheid om tot één cao te komen in de sector.

Stimuleer een leven lang ontwikkelen

Intensiveer de (financiële) middelen om het blijven ontwikkelen voor werkenden, werkzoekenden en werkgevers vanzelfsprekend te (blijven) maken.

2 Nuldelijnszorg is onmisbare houdbaarheidsfactor

Vergroot de betrokkenheid van burgers bij het leveren van zorg en welzijn op lokaal niveau. Gezondheidsbevordering en zorg starten niet in de formele zorg, maar in de samenleving, bij de burger. Actieve en verantwoordelijke burgers zijn in staat om zorgzame gemeenschappen te vormen, en hiermee de regie te nemen op gezondheid en het zorgproces in hun eigen leefomgeving.

Er zijn reeds tal van burgerinitiatieven die op lokaal niveau coöperaties oprichten om kwetsbare mede-inwoners te ondersteunen bij dagelijkse zorg- en welzijnsvragen. Deze initiatieven zijn gebaat bij samenwerking met professionele zorg- en welzijnsorganisaties. De kennis en kunde van professionals is nodig om de zorgende burgers te begeleiden om ze de juiste zorg of welzijn op de juiste plek en het juiste moment te laten leveren.

Het geheel aan georganiseerde informele zorg en welzijn is de basis voor gezondheid, preventie en ondersteuning in wijken, buurten en dorpen. Investeren in nuldelijnszorg maakt alle andere professionele vormen van zorg, zowel eerste- als tweedelijnszorg en welzijn in het sociaal domein, toegankelijker en houdbaar. En het maakt de samenleving als geheel een stuk zorgzamer.

RegioPlus pleit voor meer ondersteuning van dit soort burgerinitiatieven, door werkgevers en door de overheid als wendbare facilitator. Onder meer door de georganiseerde informele zorg nadrukkelijk te betrekken bij bestaande overlegtafels, zoals die rondom de verschillende landelijke akkoorden en programma's (bijvoorbeeld het Integraal Zorgakkoord (IZA), het Gezond en Actief Leven Akkoord).

Praktijkvoorbeelden van initiatieven op het thema nuldelijnszorg

[Wij zijn Zuiderschans](#)

[Sociaal Arrangeren](#)

[Civiclub: Buurtverbinding in Amsterdam](#)

Bron: [Actie Leer Netwerk](#)

Nuldelijnszorg verdient meer erkenning

De informele zorg versterken kent ook uitdagingen. Veel burgers die zorgen voor anderen hebben ook een betaalde baan, zijn zelf nog ouder/verzorger of leveren andere bijdrages in het maatschappelijk verkeer. Daarnaast is er vaak weinig erkenning en ondersteuning voor mantelzorgers en vrijwilligers en worden bewonersinitiatieven regelmatig tegengewerkt, blijkt uit de [bundel Zorgzame Buurten](#), die eerder dit jaar aan de Tweede Kamer is overhandigd.

De opgave is om vanuit de overheid, samen met het bedrijfsleven en de kennisorganisaties, aan te sluiten op wat er al is in de leefomgeving en hierop aanvullende zorg en welzijn te leveren om gezondheid te behouden en bevorderen. De overheid moet wendbaar zijn en de nuldelijnszorg actief faciliteren op verschillende punten.

Investeren in respijtzorg om zorgende burgers te ontlasten

Bied erkenning en laat respijtzorg aansluiten op de behoefte van de zorgende burger, zonder de complexiteit van verschillende wetten en hun financieringsproblematiek (WMO, WLZ en Zvw).

Creëren van schakelfuncties tussen de formele en informele zorg

Bied ruimte voor ontwikkeling van nieuwe functies, zoals dorps- of mantelzorgondersteuners die, met inzet van technologische applicaties, vraag en aanbod kunnen afstemmen.

Opleiden van professionals gericht op de overdracht van zorg aan burgers

Laat door anders op te leiden de (beginnende) professional veel meer de samenwerking zoeken met de nuldelijnszorg. Dit is cruciaal in het toewerken naar de zorgzame samenleving.

Investeer in campagnes die sociale netwerken aanmoedigen

Ondersteun lokale buurtinitiatieven en stimuleer laagdrempelig vrijwilligerswerk en jaag dit aan via landelijke campagnes.

Meer informatie

Voor vragen of meer informatie over dit paper kan contact worden opgenomen met de afdeling Public Affairs van RegioPlus.

Felix Stam, adviseur public affairs

f.stam@regioplus.nl

079 - 323 03 19

Eric Bosman, manager beleid & public affairs

e.bosman@regioplus.nl

079 - 323 03 19

Achtergrondinformatie

Kijkend naar de demografische ontwikkeling in Nederland valt een zorgelijk beeld waar te nemen.

Totale bevolking groeit tot 2050 met twee miljoen mensen

Aantal 75 plussers groeit tot drie miljoen in dezelfde periode

Potentiële beroepsbevolking stijgt slechts met 0,4 miljoen tot 13,8 miljoen mensen

Hierdoor kent de sector zorg en welzijn een uitdaging in de beschikbare zorgcapaciteit versus de benodigde capaciteit in de komende jaren.

In 2020 werkten 1,4 miljoen mensen in de zorg, dat betekent 1 op de 7 werkenden

In 2040 zijn ruim 2 miljoen mensen nodig in de zorg, dat is dan 1 op de 4 werkenden

Personeelstekort in de sector kan met het huidige beleid in 2032 oplopen tot 169.500 mensen

Over RegioPlus

RegioPlus is de landelijke vereniging van regionale werkgeversorganisaties in zorg en welzijn en vormt de schakel tussen het landelijk beleid en de regionale uitvoering.

Wij zetten ons in voor een zorgzamere samenleving waarin verantwoorde-lijke werkgevers, gedreven professionals én betrokken burgers samen werken aan het kunnen verlenen van zorg en welzijn aan iedereen die dat nodig heeft. Nu en in de toekomst.

Door onze regionale infrastructuur en lokale netwerken te verbinden met landelijke projecten en arbeidsmarktprogramma's is het mogelijk om regio- en domeinoverstijgend te denken, werven, leren, werken en innoveren.

1 vereniging
12 regionale werkgeversorganisaties
1450 aangesloten werkgevers
965.000 medewerkers

DE
ROTERDAMSE
ZORG

Sigra
meer met werken in zorg en welzijn

UTRECHTZORG

viaZORG
voor welzijn & zorg in Zuidland

WGV Zorg en Welzijn

WGV
ZORG+
WELZIJN
ZHZ

WZAW
WERKGEVERSVERENIGING
ZORG EN WELZIJN

zorgpleinnoord

flever

ZN
connect

Dit is een uitgave van RegioPlus

Meer informatie

079 323 03 19

info@regioplus.nl

www.regioplus.nl

